

Melampyrum (Černýš)

čeleď: Orobanchaceae

Pochází z teplejších částí Severní polokoule. Patří mezi jednoletky a poloparazitické rostliny. Listy jsou vstřícné kopinatého až čárkovitého tvaru. Květy se vytvářejí uvnitř listenů v klasech nebo hroznech a tvoří je 2 pysky. Plodem je tobolka.

Množí se semeny.

Melampyrum arvense (Černýš rolní)

synonyma: *M. arvense* subsp. *aestivum*, *M. arvense* subsp. *pseudobarbatum*, *M. arvense* subsp. *vernum*

oblasti: Arménie, Česká republika, Itálie, Kavkaz, Německo, Polsko

Roste v Evropě jako poloparazitická jednoletka (parazituje na obilí). Dorůstá výšky 10 - 30 (i 60)cm. Lodyha je větvená s větvemi orientovanými směrem vzhůru. Přisedlé listy mají čárkovitěkopinatý tvar. V horní části jsou opatřeny i několika páry zubů a jsou drsně chlupaté. Květenstvím je klas, květy mají žlutou (i žlutobílou) korunu zakončenou červenými pysky, horní listeny jsou zpravidla červené (i bílé) a kalich krátce ochlupený. Plodem je tobolka. Patří mezi ohrožené druhy C3. Je jedovatý.

Vyhovují mu stepní stráně, náspy, pole, atp.

Melampyrum barbatum (Černýš bradatý)

synonyma: *M. arvense* subsp. *barbatum*

oblasti: Itálie, Střední Evropa

Patří mezi jednoletky a poloparazitické druhy. Dorůstá výšky 15 - 40cm. Lodyha je větvená. Listy mají kopinatý tvar. Květenstvím je klas, květy mají ochlupený kalich, korunu žlutobílou a horní listeny jsou žlutozelené. Plodem je tobolka. U nás je zřejmě již vyhynulý. Existují vnitrodruhové taxony:

- subsp. *barbatum*
- subsp. *carstiense*

Vyhovují mu pole, úhory, stepní stráně, atp.

Melampyrum bohemicum (Černýš český)

synonyma: *M. fallax*, *M. nemorosum* subsp. *angustifolium*

oblasti: Česká republika

Pochází z Evropy. Patří mezi jednoletky a poloparazitické druhy. Dorůstá výšky 10 - 40cm. Lodyha je větvená. Listy mají čárkovitěkopinatý tvar. Květenstvím je řídký 10 - 30tičetný jednostranný hrozen, květy mají kalich s řídce ochlupenými žebry, obvykle jen horní listeny namodralé a koruna je žlutá. Plodem je tobolka.

Vyhovují mu doubravy, bory a jejich okraje.

Melampyrum carpathicum

synonyma: M. laricetorum, M. sylvaticum subsp. carpathicum, M. sylvaticum subsp. laricetorum

Melampyrum catalaunicum

oblasti: Itálie

Melampyrum caucasicum

oblasti: Írán, Kavkaz

Melampyrum cristatum (Černýš hřebenitý)

oblasti: Česká republika, Itálie, Katalánsko, Německo, Polsko

Pochází z Evropy. Patří mezi jednoletky a poloparazitické druhy. Dorůstá výšky (10 -) 15 - 50cm na přímé nevětvené lodyze. Listy mají kopinatý tvar. Kvete žlutými květy s červenofialovými listeny v hustém 4hranném květenství složeném z 10 - 40ks, kališní cípy jsou různě velké, listeny jsou žlábkovitě přeloženy dle centrální žilky, dolní pouze u báze a ostatní prakticky po celém okraji s drobnými zuby. Při pohledu zhora vytváří zřetelný kříž. Plodem je tobolka pukající na vrchní straně. Patří mezi ohrožené druhy C3. Existují vnitrodruhové taxony:

- var. cristatum (Černýš hřebenitý pravý) - lodyha má zpravidla více než 6 článků a více než 2 kvetoucí páry
- var. solstitiale (Černýš hřebenitý časný) - lodyha má zpravidla 5 - 6 článků a 1 - 2 kvetoucí páry

Vyhovují mu louky, okraje lesů, atp. na teplé lokalitě.

Melampyrum fimbriatum

synonyma: M. arvense var. versicolor, M. dinaricum, M. versicolor

oblasti: Itálie

Melampyrum herbichii (Černýš Herbichův)

oblasti: Polsko

Melampyrum italicum

oblasti: Itálie

Patří mezi endemity Itálie.

Melampyrum klebelsbergianum

oblasti: Asie

Pochází z Asie.

Melampyrum laciniatum

synonyma: *M. pratense* subsp. *laciniatum*

Melampyrum laxum

oblasti: Asie

Pochází z Asie.

Melampyrum lineare

oblasti: Alberta, Britská Kolumbie, Connecticut, Delaware, Georgia, Idaho, Illinois, Indiana, Jižní Karolína, Kentucky, Labrador, Maine, Manitoba, Maryland, Massachusetts, Michigan, Minnesota, Montana, New Hampshire, New Jersey, New York, Newfoundland, Nové Skotsko, Nový Brunšvik, Ohio, Ontario, Pennsylvania, Quebec, Rhode Island, Saskatchewan, Severní Karolína, Tennessee, Vermont, Virginie, Washington, Wisconsin, Západní Virginie

Pochází z jižní Kanady a východu USA. Stonek má šedozelenou barvu. Vstříčné listy ve spodní části jsou čárkovité, nahoře pod květem se k lineárním přidávají laloky. Kvete žlutými květy.

Melampyrum moravicum

synonyma: *M. nemorosum* subsp. *moravicum*, *M. nemorosum* subsp. *zingeri*

Melampyrum mulkijanianii

oblasti: Arménie, Kavkaz

Melampyrum nemorosum (Černýš hajní)

synonyma: *M. nemorosum* subsp. *silesiacum*

oblasti: Bělorusko, Česká republika, Itálie, Katalánsko, Německo, Polsko

Pochází z Evropy. Patří mezi jednoletky. Povrch je ochlupený. Dorůstá výšky 15 - 40 (i 70)cm.

Mladé listy mají namodralou barvu, později se přebarvují do zelené, mají zubatý okraj a šířku zpravidla více než 6mm. Květy mají tmavě modrofialové nebo bílé (i červené) listeny, první z nich má šířku více než 1cm, vlastní květy jsou žluté. Plodem je eliptická tobolka. Existují vnitrodruhové taxony:

- subsp. *catalaunicum*
- var. *nemorosum* (Černýš hajní pravý) - výška 10 - 70cm; lodyha má zpravidla min. 5 článků a zpravidla více než 2 kvetoucí páry; listnaté lesy, okraje, křoviny (i louky)
- var. *praecox* (Černýš hajní časný) - výška 10 - 40cm; lodyha má zpravidla 3 - 5 článků a max. 2 kvetoucí páry; louky

Vyhovují mu okraje lesů, křoviny, louky a světlé lesy v polostínu až stínu s vlhčí půdou.

Melampyrum polonicum

synonyma: *M. subalpinum*

oblasti: Polsko

Melampyrum pratense (Černýš luční)

synonyma: *M. alpestre*, *M. commutatum*, *M. fagorum*, *M. vulgatum*

oblasti: Česká republika, Irsko, Itálie, Katalánsko, Německo, Polsko

Roste v Evropě. Patří mezi jednoletky a poloparazitické druhy. Dorůstá výšky 10 - 40 (i 50)cm. Listy mají dlouze kopinatěčárkovitý tvar se špičkou délky až 10cm. Květenstvím je úzký jednostranný 8 - 40tičetný hrozen, korunní trubka je delší než kališní cípy, ty jsou šídlovité, horní zpravidla obloukovitý, dolní mírně ohnutý vzhůru a koruna je žlutá. Plodem je (i asymetrická) vejčitá až zahnutá tobolka s málo nápadnou žilnatinou a puká pouze na horní straně. Je jedovatý. Existuje vnitrodruhový taxon:

- subsp. *commutatum*
- subsp. *engleri* - Krkonoše, Hrubý Jeseník
- subsp. *pratense* (Černýš luční pravý)

Vyhovují mu okraje lesů, louky, paseky, vřesoviště, rašeliniště atp.

Melampyrum roseum

oblasti: Asie

Pochází z Asie. Existuje vnitrodruhový taxon:

- var. *japonicum*

Melampyrum saxosum

oblasti: Polsko

Melampyrum subalpinum

oblasti: Rakousko

Existuje vnitrodruhový taxon:

- subsp. grandiflorum - Rakousko

Melampyrum sylvaticum (Černýš lesní)

synonyma: *M. aestivale*, *M. carpaticum*, *M. laricetorum*, *M. subsylvaticum*, *M. sylvaticum* subsp. *aestivale*, *M. sylvaticum* subsp. *intermedium*, *M. sylvaticum* subsp. *laricetorum*, *M. sylvaticum* subsp. *subsylvaticum*

oblasti: Česká republika, Irsko, Itálie, Katalánsko, Německo, Polsko, V Karpaty

Pochází z Evropy, především střední. Patří mezi jednoletky a poloparazitické druhy. Dorůstá výšky 10 - 25 (i 40)cm. Lodyha je větvená. Vstříčné listy mají kopinatý tvar. Květenstvím je řídký hrozen, květy mají trubku zhruba stejné délky jako kališní cípy, ty jsou 3úhlé a koruna je žlutá. Plodem je plstnatá vejčitá až eliptická síťnatá tobolka pukající z obou stran.

Vyhovují mu smíšené i jehličnaté lesy a okraje, louky a vřesoviště.

Melampyrum variegatum

oblasti: Itálie

Patří mezi endemity Itálie.

Melampyrum velebiticum

synonyma: *M. carniolicum*, *M. degenianum*, *M. intermedium*, *M. meridionale*, *M. nemorosum* subsp. *delphinense*, *M. nemorosum* subsp. *velebiticum*, *M. velebiticum* var. *meridionale*

oblasti: Itálie

Další informace:

<http://botanika.wendys.cz/kytky/K21.php>

<http://botanika.wendys.cz/kytky/K23.php>

<http://botany.cz/cs/melampyrum-cristatum/>

http://hobby.idnes.cz/cernys-hajni-melampyrum-nemorosum-duc-/herbar.asp?c=A080915_183344_herbar_lud

<http://kvetiny.atlasrostlin.cz/cernys-hajni>

<http://prirodakarlovavska.cz/clanky/1548-cernys-rolni-melampyrum-arvense>

<http://rostliny.prirodou.cz/scrophulariaceae/melampyrum/>

<http://www.kvetenacr.cz/detail.asp?IDdetail=119>

<http://www.naturabohemica.cz/melampyrum-arvense/>

http://www.vurv.cz/weeds/cz/html/ohrozene_plevele/cernys_rolni_melampyrum_arvense.html

<https://www.rostliny.net/>